

Po kraških gričih

Kondicijske ture za zimski čas

✍ in 📷 Olga Kolenc

Ob besedi kras me je pri srcu vselej spreletelo nekaj turobnega; tja me je zaneslo samo po sili razmer ali pa zaradi poti do morja. Suhe travnate oaze, v katere se razraščajo borovci in drugo podrastje, značilno za kras, so me vselej puščale hladno. Niti pomislila nisem, da bi v neznosni poletni vročini ali pa v mrzli zimski burji lazila po tej pusti pokrajini. Primorski planinski svet se tu dokončno izpoje. S poslednjimi močmi se še enkrat dvigne nad goriško ravnino v zaobljene in poraščene Črne hribe, ki se na južni strani že povsem izpeti spojijo s kraško planoto. Odpre se nov svet, ki sega do morja, svet z vonjem po smoli črnega bora, po soli, pršutu in vinu.

Pobočje Sv. Katarine

Odkriti Kras

Naključje je hotelo, da sem odkrila Kras v povsem drugačni luči. Bila je pomlad in izza kamnitih zidov je kipelo življenje. Košenice so bile mehko zelene in presenečena sem bila nad povsem spremenjeno podobo pokrajine. Čudovita spomladanska flora se prav nič ne razlikuje od naših planinskih travnikov, ponekod je celo še bolj izrazita. Presenetijo nas cvetlice, ki na prvi pogled ne spadajo v ta svet: divje narcise, gorski kosmatinec, gorska logarica, navadna potonika, brstična lilija, peresasta bodalica, možina, šetraj ... Na videz skromna propustna apnenčasta kraška krajina predstavlja eno najbogatejših rastlinskih območij tako v Sloveniji

kot tudi v Evropi. Med črnim borom, ki kraljuje tod, rastejo črni gaber, mali jesen, hrast, dren, črni trn, naskalna trhlika, ruj in še kaj bi našli poznavalci. Kmalu sem ugotovila, da je celotno področje Krasa kot labirint prepredeno s cestami, kolovozi, takšnimi in drugačnimi peš potmi, ki kar vabijo, da se podamo v neznano. Kadar nas sveže zapadli sneg, kratek dan ali slabo vreme prisilijo, da končno obmirujemo doma, nam to območje ponuja nešteto zanimivih možnosti.

Poti miru

Cerje (343 m) je zadnja, komaj opazna vzpetina v tako imenovani skupini Črni hribi – v grebenu, ki proti vzhodu razmejuje kraško planoto od goriškega ravninskega sveta. Dejansko so rahlo valoviti griči na prvi pogled res črni, njihova poraščenost z iglavci in osojna lega namreč ustvarjajo zanimiv temen barvni kontrast. Pod Cerjem sta parkirišče in pričetek udobne makadamske poti, ki vodi k novemu zgodovinskemu spomeniku braniteljem naše zemlje na vrhu griča. Sem zahaja vse več sprehajalcev. Presenečeni se znajdemo sredi kraške planote, prepredene z neštetimi lepo označenimi in urejenimi potmi – Potmi miru – med številnimi vojnimi obeležji: spomeniki, objekti, jarki in rovi, ki še vedno živo pričajo o težkih bitkah prve svetovne vojne. Zgodovinske poti so hkrati poti za pohodnike, kolesarje in tudi za tiste, ki si želijo le na krajši sprehod. Poti je toliko, da jih zlepa ne moremo vseh prehoditi. Skoraj nemogoče je, saj je poleg njih še nešteto stezic, ki verjetno služijo le domačinom za prehod čez parcele. Greben se na zahodni strani izpod parkirišča pod Cerjem prevesi v dolino sosednje Italije, kjer se tudi konča, muzej v naravi pa se nadaljuje; zdaj lahko mejo svobodno prečkamo. Urejene in označene poti nas tudi tam popeljejo po prelepi pokrajini. Pot nas vodi na drugo stran doline skozi podzemne rove in mimo strelskih jarkov, ki se nahajajo na samem vrhu Brestovca in Goličevnika. Kot da ni bilo dovolj gorja, je nedavno tod pustošil še ogenj. Goličevnik tako ostaja večna, nezaceljena rana.

Lokvica–Cerje–Trstelj (643 m)

Za spremembo sem se zaradi nedeljske gneče raje zapeljala do Lokvice, vasi blizu Opa-

tjega sela, in nekaj časa sledila označeni poti. Čeprav sem družabno bitje, iščem v naravi predvsem mir, zato sem se podala na manj obljudene poti. Lepi jesenski dnevi dobesedno vabijo, temperature so ta čas naravnost idealne za hojo. Zapustila sem označeno makadamsko cesto nad Lokvico in sledila udobnemu kolovozu, nato pa sem jo mahnila navzgor po brezpotju. Med skladi razmetanih apnenčastih skal sem se takoj počutila kot doma in skoraj sem pozabila, da je pred menoj še dolga pot. Ruj, ki je vse leto barvno povsem usklajen z ostalim rastjem, se naenkrat prelevi v povsem novo, drzno in izstopajočo preobleko. Kot da bi iskra zanetila plamen, zagori po gmajni, se razplamti, veter raznaša plamene v krošnje, zublji preskakujejo, se plazijo po tleh ... Prebijem se čez globok in zaraščen strelski jarek. Svetloba vara, sonce se igra in barve doživljajo ekstazo. Mir, spokojni mir, nobenega strahu, bolečine ... Beli kraški kamni postanejo še bolj beli, le kateri kipar jih je tako razmetal, nazobčal, obrusil?

Malce opraskana sem se tik pod Cerjem priključila markirani poti in jo mahnila proti Velikemu Medvešču. Markirana steza se vedno znova dviga in spušča, kot da mora, po primorsko radovedna, res obiti prav sleherni kucelj. Včasih niti nisem vedela več, kje se nahajam, hribi in hribčki so si podobni bolj kot brat bratu. Šele tablica z imenom na samem vrhu je potrdila moje ugibanje. Greben, ki so ga med fronto zasipale granate, je bil povsem gola kamnita puščava, ker pa vedno zmaga življenje, tod znova kraljuje gozd; med oaze črnega bora se vrvata mešani gozd in podrastje. Kot nanizani si od tu dalje sledijo Fajti hrib (433 m), Veliki vrh (463 m), Renški vrh (449 m), pa Vrtovka (502 m), Lesenjak, Stolovec (563 m), Stol (629 m) in končno najvišji, 643 m visok Trstelj. Če boste po končani turi našteli prijateljem vsa navedena imena, vas bodo precej spoštljivo gledali. Da se ne bi ponavljala, sem se vračala po položnih gozdnih poteh in tako tura ni bila dolgočasna. Na Cerju sem dobila za nagrado nepozaben sončni zahod.

Od parkirišča pod Cerjem pa do Trstelja traja pot po grebenu v eno smer dobre tri do štiri ure. Ob prečenju makadamske poti, ki obide vse griče, moramo biti pozorni na stezo, ki je sicer markirana in lepa, vendar ponekod malce odmaknjena in skrita med travo. Označena je

tudi pot, ob kateri si lahko ogledate ostanke vojaških rovov. Čeprav je poraščen celoten greben, nas poleti krošnje mladega gozda ne obvarujejo pred soncem, še manj pa pred številnimi klopi, ki živijo v podrastju. Goriška stran je od tu kot na dlani, v lepem vremenu se pred nami odpirajo razgledi na vse strani. Na kopastem vrhu najvišjega Trstelja najdemo dve opisni plošči, ki nam pomagata pri orientaciji. Pred nami se odpre pogled na Vipavsko dolino z Nanosom, Trnovski gozd, Banjsko planoto, Zahodne Julijce, nato pa na Furlansko nižino, Dolomite ... Tik pod vrhom, ob manjši kotanji, stoji povsem skrita med drevjem Stjenkova koča. Do Trstelja lahko pridemo z več strani: iz Dornberka, Renč, Branika, Kostanjevice na Krasu, Lipe ali pa čez opisani greben Črnih hribov z Mirenskega gradu. Vse poti so urejene in primerne za vsakogar.

Železna vrata–Veliki in Mali Ovčjak (567 m, 575 m)

Greben Črnih hribov se na vzhodu, v smeri Branika, razbije v kar nekaj gričev in gričkov. To

Sabotin nad novim solkanskim mostom

so Mali in Veliki Ovčjak, Kačnik, Sv. Katarina, Lipnik, Šumka, Sv. Martin, Zajčevca ... Kačnik je iz Železnih vrat videti le mala vzpetina, za njim pa se že prikaže v polovici ure dosegljiv Veliki Ovčjak. Steza se je v travi povsem izgubila, na slepo sem se spotikala skozi grmovje in povsem slučajno naletela na dve obledeli markaciji. Malce sem se jezila, nato pa ugotovila, da je že prav tako. Mora ostati še kakšna oaza miru! Vrh nepomembnega Velikega Ovčjaka me je pozitivno presenetil. Blazinice nizkega suhega grmičja, s katerimi je povsem poraščen, so oznanjale, da se kljub nedavnemu požaru tukaj že nadaljuje življenje. Spokojna tišina je segala vse do Triglava. Po fotografiranju sem sestopila po brezpotju nazaj na izhodišče. Po kakšnem kilometru asfalta sem zavila levo, kjer me je velika lesena tabla usmerila na Sv. Katarino. Ponovno sem zapustila makadamsko cesto in sledila komaj vidni stezi, ki pa je prav hitro povsem izginila med podrastjem. Razdalje so majhne, zato ni bilo strahu, da bi se izgubila. Kmalu sem dosegla zgornji del hriba, ki ga je nedavno zajel požar, in prečkala vojaško *multitero*. Bele skale na pogorišču so dajale vtis vi-

sokogorja. Mimo razvaline male cerkve, ki stoji na samem vrhu Sv. Katarine, sem nadaljevala pot po udobnem kolovozu, ki me je v enakomernih vzponih in spustih pripeljal pod Mali Ovčjak. Pred mano se je odprl pogled na novo, še večje pogorišče. Mlado bodičasto podrastje in robidovje, ki se »plazi« povsem pri tleh, me je dvakrat skoraj položilo v ležč položaj. Čez pogorišče sem se povzpela na vrh, ker pa so skale povsem nestabilne, je bilo potrebno kar nekaj previdnosti. Na južni strani se odpre povsem nov pogled na Kras; med obarvanimi vinogradi in polji ždijo zaselki in vasi, za katerimi se v popoldanskem soncu srebri morje. Ranjeni hrib si bo kmalu opomogel, nizke, povsem nove rastlinske vrste so trenutno že našle nov dom. Spokojni mir so zmotile le redke ptice. Verjetno sem tisti dan prva kolovratila tam naokrog.

Lipica–Kokoš (674 m)–Krvavi potok

Po zelo slabi vremenski napovedi me je presenetilo povsem jasno jutro. Škoda se mi je zdelo, da bi zamudila zadnje dni, ko se

Spomenik na Cerju

narava kopa v čudovitih jesenskih barvah. Brez načrtov sem se usedla v avto in se zapeljala proti Sežani. Na nebu so bili redki, beli puhasti oblaki, ki niso prav nič napovedovali ne dežja ne snega do nižin.

Avto sem parkirala v Lipici in se odpravila v smeri table, ki vabi na Kokoš. Zaradi zanimive izkušnje pred leti sem si želela to »kokoško« tudi dejansko prehoditi. Prijazen, zaobljen in poraščen hrib okoliške prebivalce dobesedno vabi na hiter kondicijski skok iz vsakdana. Nekaj časa sem sledila ozki makadamski cesti, nato pa sem ob prvi tabli nadaljevala pot po stari, lepo uhojeni stezi. Drevje, ki se tik pod vrhom umakne grmičju, me je skrilo vase. Po tričetrtturni hoji so se pod mano odprli čudoviti razgledi na bližnjo okolico in vse do morja. Koper, Piran, Izola, Trst, Videm, Benetke, vse sem imela na dosegu roke. Poraščen kraški svet se je prelival v različnih barvnih tonih pozne jeseni. Na pobočju, posutem z belim kraškim kamenjem, sem našla mesto, ki sem ga iskala. A o tem malo kasneje.

Od tam dalje je teren ponovno poraščen. Prijeten hrib se na vrhu malce položi, srame-

žljivo razgali in ponudi čudovite razglede. S tega mesta imamo na razpolago več ciljev: Veliko Gradišče, jamo Vilenico, prehod do doline Glinščice, Škocjanske jame. Gozdna tla so bila takrat ravno sveže »zorana« - malo prej so imeli piknik divji pujsi. Daleč v ozadju, v smeri Julijcev, so se kopicili veliki kopasti oblaki. Izza golih dreves, ki jih je močno bičal veter, značilen za ta letni čas, so se v daljavi dvigali že povsem hladeni in »ogoljeni« Nanos, Vremščica, Slavnik ... Meja med iglastim in listnatim gozdom v nižjih predelih je bila še bolj izrazita, žarki sonca pa so stopnjevali jesensko barvitost. V koči sem si na hitro privoščila domačo joto in nadaljevala pot proti izviru Vroče in naprej proti Krvavemu Potoku. V zgornjem delu se pot tako zlagoma dviga in spušča, da je občutek prav zanimivo varljiv. Ko se ozremo nazaj, vidimo, da se po našem občutku ne dvigamo, ampak se rahlo spuščamo in obratno. Pot počasi le krene navzdol, najdemo se v visokem in gosto poraščenem gozdu, ki pa prav kmalu ponovno prevzame vse značilnosti krasa.

Po slabi uri hoje sem bila nad vasjo Krvavi Potok. Pot poteka tik ob državni meji. Pogled na morje je bil v tisti svetlobi povsem spremenjen - bilo je samo še sivomodra ravna črta, ki razmejuje nebo. Kras je tu ponovno zažarel v škrlatnih otenkih mladega ruja, ki je prvi pognal na nedavnem pogorišču. Med grmički so se umirjeno pasli krave in konji. Spustila sem se do prijetne in mirne vasi. V smeri Slavnika se je nagrmadil velik oblak, ki mi je zakril razgled; spuščal se je vse nižje in nižje. Glede na njegovo prosojno belino je moral snežiti. Usmerila sem korak navzgor po isti poti proti Kokoški in se za električnim pastirjem podala po brezpotju. Lastni prevoz ima pač tudi slabe strani. Zaman sem med suhim listjem, ki je prijetno šumelo pod nogami, iskala gobe. Nikjer ni bilo žive duše, niti oddaljenih glasov, in zdelo se mi je, da so na ta kraj ljudje pozabili. Ko sem se zopet znašla na kolovozu, mi je ponovno prihajal nasproti velik bel oblak, tokrat iz smeri Gradišča. Sem in tja je priplesalo za pokušino najprej nekaj snežink, nato pa je začelo kot za stavo snežiti. V drevesnih krošnjah je zašumelo. Drobna bela zrnca so se odbijala od vetrovke in mi silila za vrat. Zaprla sem oči in snežinke so mi božale obraz. Bilo je kot v aprilu - po desetih

minutah je znova sijalo sonce. Na vrhu Kokoši je čedalje močnejše pihala burja in gnala čez nebo raztrgane oblake. Končno sem le srečala par pohodnikov in kolesarjev. V dolino sem se odpravila po makadamski cesti in tik pred avtom me je končno le dohitel obljubljeni dež.

Na Kokoš v salonarjih

Povrnimo se na Kokoš, na mesto, ki sem ga iskala med potjo. Bilo je ob vstopu Slovenije v EU. Ob športnih in kulturnih dogodkih, ki so se v ta namen odvijali v naši občini že ves mesec, sem se tudi sama odzvala povabilu. Za francosko TV, ki je snemala oddajo o naši priključitvi EU, naj bi povedala, od kod naša tako značilna močna navezanost na rodno zemljo. Ob tem naj bi prebrala še eno izmed svojih pesmi, ki naj bi se skladala s temo oddaje. Povabilu sem se z veseljem odzvala in za čuda mi je od nekje v zadnjem trenutku na dan le »privrela« malce domovinsko obarvana pesem. Glede na dogovor sem se sredi popoldneva odpeljala do Lipice. Po končanem snemanju, ki so ga imeli v programu, smo sedli v njihovega »terenca« in se odpeljali na primerno razgledno mesto, od koder je vidna čim širša panorama naše slovenske zemlje. Nekaj časa smo se vozili po ozki in strmi serpentinasti cesti, nato pa je bilo šoferju take vožnje dovolj. Strumno smo začeli drug za drugim ubirati korake po brezpotju navzgor, rinili smo skozi grmovje in nazadnje le našli sledi zaraščene kolovoza. Kot domorodci, ki poznajo vsak svoj grm, so člani snemalne ekipe nenadoma izginili med drevjem. Jaz pa seveda za njimi v salonarjih! Drugega mi ni preostalo. Telovadne copate, s katerimi sem vozila, sem pustila v avtu in nihče me ni opozoril na primerno obutev. Moje salonarje so zaradi dolgih hlač opazili šele, ko smo na goličavi malo pod vrhom Kokoške našli primeren prostor za snemanje. Vsega vajeni televizijci so se le malce nasmehnili. Pojasnjevala sem jim, da sem sicer prava planinka, vendar je bilo to zanje povsem brez pomena. Spust do avtomobila je bil podoben kot vzpon; s sprednjim delom stopala sem nekako krmarila med kamni in prišla do avtomobila istočasno z ostalimi. Ne boste verjeli, moji salonarji, ki jih hranim za spomin, so po prestani avanturi ostali povsem nepoškodovani!